

Crítica >

Teatre de guinyol

Edicions Destino publica la primera versió, de 1953, de «Nocturn de primavera», de Josep Pla, retrat crític dels personatges d'una vila catalana als anys quaranta

MIQUEL PAIROLÍ

L'organització de l'obra de Josep Pla en els quaranta-quatre volums de l'Obra Completa ha contribuït a posar ordre en una creació periodística i literària variada, extensa i elaborada durant més de seixanta anys. L'Obra Completa és una ordenació final positiva i necessària que ha ajudat molt a difondre la literatura planiana dels anys setanta ençà. Ara bé, l'Obra Completa és també un panteó on reposen els textos en la seva versió darrera, beneïda per l'autor des del 1966 al 1980 i, en els darrers volums, amandada per l'editor. L'última versió sembla que anul·li totes les anteriors i aquesta operació, no solament en Pla, sinó en la majoria d'escriptors que l'han practicada —per exemple, Carner— sovint és delicada i de resultats equívocs. Molt cops l'encerten, però alguns també l'erren.

De la novel·la *Nocturn de primavera*, n'existeixen dues versions. L'original, de 1953, i la que figura al volum 23 de l'Obra Completa, publicat el 1972, considerablement modificada, en relació amb la primera. L'última versió està dividida en capítols, cosa que no passava a la primera i que Pla remarcava al pròleg, és més llarga i en el text s'han fet força canvis. Per tot això és interessant que ara, l'editorial que gaudeix dels drets de l'obra planiana hagi publicat la primera versió de *Nocturn de primavera*, la que només es pot trobar en biblioteques i llibrerries de vell. Això que Destino ha fet amb aquesta novel·la seria interessant que també ho fes amb altres llibres de Pla. Hi ha un cas, en especial, que fóra molt convenient: *Relacions*. Aquest llibre, publicat el 1927, és un dels més importants de Pla i de la litera-

«NOCTURN DE PRIMAVERA»

Autor: JOSEP PLA
Editorial: DESTINO
Pàgines: 244
Preu: 18 EUROS

El principal banquer d'una capital de comarca aplega les persones més insignes d'aquesta ciutat per celebrar el casament de la seva filla. A la sala de la seva casa, la festa esdevé l'escenari en què es manifesten les tensions que dominen aquesta petita societat.

Josep Pla (Palafugell, 1897- 1981) és un dels escriptors més populars de la literatura catalana de tots els temps, com va quedar demostrat arran de la celebració del seu

centenari, ara fa nou anys. La seva ingent obra, barreja de periodisme, memòries i ficció literària, està

aplegada en l'Obra Completa, editada per Edicions Destino.

tura catalana del segle XX anterior a la Guerra Civil. Dos anys abans, *Coses vistes* havia estat una mena de manifest de les intencions literàries de Pla. *Relacions* és un llibre que va més enllà, am-

biciós, sorprenent, atrevit, obert a la modernitat literària, plenament europeu. Que el 1927 la literatura catalana produís aquest llibre, a cavall del recull de contes i de la novel·la, de la descripció i de la ficció, hauria de fer replantejar alguns llocs comuns. Per desgràcia, però, *Relacions* no solament és un llibre oblidat i mai reimprès, sinó que a més el seu mateix autor el va destruir. En les successives reordenacions de la seva obra, Pla es va dedicar a triturar *Relacions*. Va trinxar la unitat i coherència que tenia el llibre, en va reaprofitar els textos, els va reelaborar, els va dispersar i els va ordenar de manera diferent. Algun no es va atrevir a publicar-lo mai més i no figura a l'Obra Completa, com la història d'un llibreter jueu d'Amsterdam aclaparat per l'adulteri de la seva dona amb un militar.

Hi insistim: el que Destino ha fet amb *Nocturn de primavera* seria molt convenient que també ho fes amb *Relacions*, que és un llibre esplèndid, del Pla de trenta anys, periodista errant per Europa, que escrivia amb el múscul tibet i un to provocatiu. Com també hi ha provocació en aquest *Nocturn de primavera* de 1953, descripció de la petitesa de la vida en una ciutat comarcal catalana als anys quaranta i de la misèria íntima d'això que s'anomenen les classes benestants. *Nocturn de primavera* és un despietat teatre de guinyol, un llibre escrit amb la punta del ganivet. Impregnat d'un humor corrosiu, és l'obra d'un misantrop càustic disfressat de conservador respectuós de l'ordre social, però de fet desenganyat i demolidor. «És sabut: l'origen de la bondat humana és l'oblit», hi llegim. Aquest mena de recargolat sarcasme és el to del llibre.